

travelbook

Walia

Bezdroża

ERGO
HESTIA

Autorka przewodnika: Katarzyna Byrtek

Redaktor prowadzący: Agnieszka Krawczyk

Redakcja: Weronika Dulęba

Korekta: Lucyna Wydra, Paulina Sweet

Opracowanie kartograficzne: Sylwia Żmuda

Koordinacja techniczna: Miron Kokosiński

Źródło pochodzenia danych kartograficznych: OpenStreetMap.org

Skład i fotoedycja: Sabina Suchy

Okładka: materiały graficzne zostały wykorzystane za zgodą iStockphoto LP

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorka oraz Helion SA dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autorka oraz Helion SA nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Helion SA

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bewa1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-5156-1

Copyright © Helion SA, 2020

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Spis treści

ATRAKCJE WALII	7
INFORMACJE PRAKTYCZNE	11
PRZED WYJAZDEM	12
Wybór czasu podróży	12
Źródła informacji	12
Formalności	13
DOJAZD	16
Samolotem	16
Samolotem i autobusem	16
Autobusem	17
Samochodem	17
NA MIEJSCU	18
Komunikacja	18
Noclegi	22
Wyżywienie	24
INFORMATOR A-Z	25
INFORMACJE KRAJOZNAWCZE	35
KRAJOZNAWCZE ABC	36
Położenie	36
Ukształtowanie terenu	36
Klimat	37
Przyroda	38
SPOŁECZEŃSTWO	42
Ludność	42
Język	43
Religia	43
▶ Język walijski	44
Sport	46
Polityka	47
▶ Rugby	48
Gospodarka	50
KULTURA I SZTUKA	51
Mitologia i legendy	51
Sztuka wysoka	51
Wydarzenia kulturalne	51
▶ Mity, tradycje i symbole Walii	52

KUCHNIA	59
Tradycyjne dania walijskie	60
Alkohole	62

WALIA POŁUDNIOWA 63

WALIA POŁUDNIOWA	64
------------------	----

▶ Wales Coast Path 66

CARDIFF	68
---------	----

ZAMEK CAERPHILLY	78
------------------	----

CAERLEON	80
----------	----

THE WYE VALLEY	82
----------------	----

BLAENAVON, BIG PIT, IRONWORKS	84
-------------------------------	----

PARK NARODOWY BRECON BEACONS	88
------------------------------	----

WALIJSKIE NARODOWE CENTRUM JASKINIOWE	89
---------------------------------------	----

JEZIORO LLYN Y FAN FACH	91
-------------------------	----

RUINY ZAMKU CARREG CENNEN	92
---------------------------	----

OGRODY ABERGLASNEY	93
--------------------	----

TENBY	94
-------	----

ZAMEK CAREW I MŁYN WODNY	98
--------------------------	----

ZAMEK PEMBROKE	100
----------------	-----

PARK NARODOWY WYBRZEŻE PEMBROKESHIRE	102
--------------------------------------	-----

ST DAVID'S	106
------------	-----

PENTRE IFAN	108
-------------	-----

WALIA ŚRODKOWA 109

WALIA ŚRODKOWA	110
----------------	-----

▶ 14 ciekawych faktów o Walii 112

ABERYSTWYTH	114
-------------	-----

ABERAERON	120
-----------	-----

WODOSPADY CENARTH	122
-------------------	-----

DYFI BIOSPHERE RESERVE	124
------------------------	-----

DEVIL'S BRIDGE FALLS	126
----------------------	-----

SILVER MOUNTAIN EXPERIENCE	128
----------------------------	-----

OPACTWO STRATA FLORIDA	129
------------------------	-----

DOLINA ELAN	130
-------------	-----

HAY-ON-WYE	134
------------	-----

KOPALNIA ZŁOTA DOLAUCOTHI	135
---------------------------	-----

LLANWRTYD WELLS	136
-----------------	-----

WALIA PÓŁNOCNA I WYSPA ANGLESEY	137
WALIA PÓŁNOCNA I WYSPA ANGLESEY _____	138
▶ Zamki Walii północnej _____	140
PARK NARODOWY SNOWDONIA _____	142
SZCZYT SNOWDON _____	147
CADAIR IDRIS _____	148
COED-Y-BRENIN FOREST PARK _____	149
SYGUN COPPER MINE _____	149
PRZĘDZALNIA WEŁNY W TREFRIW _____	150
BETWS-Y-COED _____	150
LLECHWEDD SLATE CAVERNS _____	151
ZAMEK CAERNARFON _____	152
CONWY _____	155
LLANDUDNO _____	157
OGRÓD BOTANICZNY BODNANT GARDEN _____	159
ZAMEK HARLECH _____	160
ZAMEK I OGRÓD POWYS _____	162
BANGOR _____	163
PORTMEIRION _____	164
WYSPA BARDSEY _____	166
WYSPA ANGLESEY _____	167
CIEŚNINA MENAI _____	168
LLANFAIRPWLLGWYNGYLLGOGERYCHWYRNDROBWLLLLANTY- SILIOGOGOGOCH _____	169
BRYN CELLI DDU _____	170
DOM I OGRÓD PLAS NEWYDD _____	170
BEAUMARIS _____	171
LLANDDWYN _____	172
HOLYHEAD _____	173
AMLWCH I KRÓLESTWO MIEDZI _____	174
WREXHAM _____	176
HOLYWELL _____	179
PISTYLL RHAADR _____	180
SŁOWNICZEK _____	181
INDEKS _____	182

Spis ramek

Polskie placówki dyplomatyczne _ 13	Pani z Jeziora _____ 91
Przykładowe ceny _____ 14	Delfiny na żywo _____ 111
Numery alarmowe _____ 15	Epoka wiktoriańska _____ 115
Co zabrać ze sobą _____ 15	Korakle _____ 123
Święta państwowe w Walii i Wielkiej Brytanii _____ 26	Dyfi w historii rocka _____ 125
Walia w internecie _____ 28	Królestwo Gwynedd _____ 139
Walia w pigułce _____ 37	Zasady bezpiecznego wędrowania po górach _____ 144
Ochrona przyrody _____ 38	Zip World _____ 146
Siedem cudów Walii północnej _ 39	Szlaki na Snowdon _____ 147
Kalendarium historyczne _____ 40	The Mawddach Trail _____ 151
Skąd nazwa: Walia? _____ 43	Król Edward I _____ 153
Stadion jak kościół _____ 47	Mężczyźni z Harlech _____ 160
Wybrane wydarzenia kulturalne w Walii _____ 56–58	Dowcip o Llanfairpwllgwyngyllgog rychwyrndrobwlllantysiliogog och _____ 169
Walijskie owce _____ 59	
CAMRA _____ 62	

Spis map

Walia północna __ przednia okładka	Walia środkowa i południowa _ tylna okładka
Cardiff _____ 70	

Legenda

Świątynia rzymskokatolicka, zbor protestancki	Brama miejska
Brama, wieża, fort, latarnia morska	Atrakcja przyrodnicza
Synagoga, inny obiekt związany z kulturą żydowską	Punkt informacji turystycznej
Meczet, inny obiekt związany z kulturą muzułmańską	Dworzec kolejowy
Świecki obiekt zabytkowy	Dworzec autobusowy
Twierdza, zamek	Obiekt noclegowy (dowolnego typu)
Pomnik, fontanna, mała architektura	Obiekt gastronomiczny (dowolnego typu)
Ruina trwała, obiekt archeologiczny	Kawiarnia, cukiernia
Muzeum, galeria	Supermarket, sklep
Inna atrakcja	Targ, bazar
Cmentarz	Teatr
	Obiekt użyteczności publicznej

Atrakcje Walii

SZEŚĆ POWODÓW, DLA KTÓRYCH WARTO PRZYJECHAĆ DO WALII

Średniowieczne zamki – na terenie Walii naliczyć można ok. 600 zamków. Cztery z nich, pochodzące z XIII w. budowle w Harlech, Beaumaris, Caernarfon i Conwy, znajdują się na liście światowego dziedzictwa UNESCO.

Bogata historia – choć Walia położona jest nieco na obrzeżach Europy, znaleźć tu można ślady człowieka datowane na 6 tys. lat p.n.e., a także dowody obecności starożytnych Rzymian. Prawdziwą atrakcją są neolityczne grobowce.

Cisza i spokój – w niektórych częściach Walii łatwiej spotkać owcę niż człowieka. Nawet najpopularniejsze miejsca nie są przeładowane turystami i zachowują swój lokalny charakter.

Dzkie zwierzęta – walijskie zachodnie wybrzeże, a także wyspy Skokholm oraz Skomer to jedno z najlepszych miejsc na świecie do obserwowania ptaków morskich, fok oraz delfinów.

Przemysłowa historia – w każdej części Walii odwiedzić można kopalnie z czasu rewolucji przemysłowej, jednego z najważniejszych okresów w historii kraju.

Niesamowite wybrzeże – walijskie wybrzeże to 2704 km malowniczych klifów, piaszczystych, żółtych dziewiczych plaż i niesamowitych widoków. Przemierzyć je można szlakiem Wales Coast Path (zob. s. 66).

Kup książkę

Poleć książkę

WALIJSKIE ZABYTKI NA LIŚCIE UNESCO

Zamek i mury miejskie w Conwy

Na północ od Snowdonii, przy ujściu rzeki Conwy. Był to najdroższy spośród wszystkich walijskich zamków Edwarda I. Prowadzą od niego mury miejskie o długości 1,3 km, które otulają całe historyczne centrum miasta.

Akwedukt Pontcysyllte

18-kilometrowy kanał, powstały na początku XIX w., stanowi niezwykle osiągnięcie inżynierii tamtych czasów, które zainspirowało wiele innych projektów tego okresu; na liście światowego dziedzictwa UNESCO od 2009 r.

Zamek Beaumaris

Na zachód od cieśniny Menai, na wyspie Anglesey. Z powodu braku funduszy planowane budynki w środkowej części nigdy nie zostały ukończone.

Zamek Harlech

W Zatoce Cardigan, w zachodniej części Snowdonii. Średniowieczny zamek górujący nad uroczym miasteczkiem, na tle szczytów Snowdonii, usytuowany zaledwie kilka kroków od piaszczystej żółtej plaży.

Zamek i mury miejskie Caernarfon >

Na wschodnim brzegu cieśniny Menai, przy ujściu rzeki Seiont. W odróżnieniu od np. Beaumaris czy Harlechu zamek nie powstał na planie nieregularnego czworokąta, ale ma podłużny kształt, przypominający odwróconą o 90° cyfrę 8. Biegące zeń mury miejskie mają 700 m długości i 8 wieży.

XIII-wieczne zamki i fortyfikacje miejskie króla Edwarda I

Zamki Beaumaris, Caernarfon, Conwy i Harlech w 1986 r. znalazły się na liście UNESCO.

Krajobraz przemysłowy Blaenavon

Wśród wzgórz, na granicy dzisiejszego parku Brecon Beacons, pod koniec XVIII w. powstała huta żelaza, jedna z największych na świecie w tamtych czasach. Sto lat później otwarto kopalnię węgla The Big Pit, skąd surowiec był transportowany na statkach wypływających z Cardiff na cały świat; na liście światowego dziedzictwa UNESCO od 2000 r.

Kup książkę

Poleć książkę

NAJCIEKAWSZE ATRAKCJE DLA RODZINY Z DZIEĆMI

Przejażdżka zabytkowym pociągiem

W wielu miejscach w Walii działają historyczne linie kolejowe (*heritage railway*), także wąskotorowe, które uatrakcyjniają zwiedzanie. W Blaenavon funkcjonuje najwyżej położona linia kolejowa, o standardowej szerokości torów w Wielkiej Brytanii. Z kolei na najwyższy szczyt Walii, Snowdon, wjechać można kolejką wąskotorową.

Walijskie Narodowe Centrum Jaskiniowe

Poza zwiedzeniem jaskiń dzieci mogą odwiedzić park dinozaurów, centrum koni rasy shire czy farmę pana Morgana ze zwierzętami hodowlanymi.

Techniquest

Interaktywne i fascynujące centrum nauki i odkryć w dwóch lokalizacjach – w Wrexham i Cardiff.

Muzeum St Fagans

Skansen prezentujący życie, kulturę i architekturę minionych czasów, z najstarszymi budynkami z XII w. Dużo przestrzeni do zabawy i biegania.

Zip World

Podnoszące poziom adrenaliny atrakcje dla dzieci i dorosłych znaleźć można w trzech lokalizacjach na terenie Snowdonii. Są to m.in. najszybsza zip-line na świecie, park linowy na terenie byłej kopalni, podziemny park zabaw, letni tor bobslejowy, leśny park linowy.

Przygody pod powierzchnią ziemi

Dużym przeżyciem będzie zwiedzanie zabytkowych kopalni, takich jak The Big Pit, Silver Mountain Experience czy kopalnia złota Dolaucothi. W dwóch ostatnich przygotowano pełne przygód wycieczki dla najmłodszych turystów.

Walia południowa

[Kup książkę](#)

[Poleć książkę](#)

Wales Coast Path

Opuszczone plaże z żółtym piaskiem, morze spokojnie opływające głazy o przeróżnych kształtach, trawy pełne dzikich kwiatów i wysokie ściany klifów. Takie widoki to na walijskich szlakach codzienność.

Walijski Szlak Przybrzeżny to ewenement na skalę światową – pierwsza na świecie trasa ciągnąca się wzdłuż wybrzeża całego kraju. Otwarty w 2012 r. szlak, po walijsku nazywany Llwybr Arfordir Cymru, liczy ponad 1400 km i podzielony jest na siedem głównych odcinków.

- ◆ Północne wybrzeże i ujście Dee (North Wales Coast & Dee Estuary) – z Chester do Bangor – 109 km, przejście zajmuje ok. 7–8 dni.
- ◆ Wyspa Anglesey (Isle of Anglesey) – z Bangor dookoła całej wyspy i na most Menai – 212 km, ok. 12 dni.
- ◆ Półwysep Llyn (Llyn Peninsula) – z mostu Menai do Porthmadog – 180 km, ok. 9 dni.
- ◆ Snowdonia i Wybrzeże Ceredigion (Snowdonia & Ceredigion Coast) – z Porthmadog do Cardigan – 213 km, ok. 11 dni.

Kup książkę

Poleć książkę

- ◆ Pembrokeshire – z Cardigan do Amroth/Tenby – 299 km, ok. 14 dni.
- ◆ Zatoka Carmarthen i Gower (Carmarthen Bay & Gower) – z Tenby do Swansea – 210 km, ok. 12 dni.
- ◆ Południowe wybrzeże (South Wales Coast) – z Swansea do Chepstow – 185 km, ok. 9 dni.

Szlak jest w całości dostępny dla pieszych, niektóre odcinki udostępniono także rowerzystom, miłośnikom jazdy konnej czy osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich. Przejście trasy w całości to długa wyprawa, ale codziennie setki osób korzystają z wytyczonych ścieżek. Na szlaku orga-

nizowane są rozmaite imprezy – maratony, jogging, festiwale spacerowania. Kalendarz wydarzeń i wiele innych informacji dotyczących trasy znaleźć można na oficjalnej stronie: <https://www.walescoastpath.gov.uk>.

W planowaniu wędrowki pomoże darmowa aplikacja Wales Coast Path (w wersji zarówno na Androida, jak i Apple iOS) lub interaktywna mapa dostępna na oficjalnej stronie. Nie trzeba zabierać ze sobą specjalnego sprzętu, trasa jest łatwa. Przydadzą się na pewno kurtka przeciwdeszczowa i odpowiednie buty – sportowe lub górskie. Do szlaku dołączają inne trasy, odbijające od wybrzeża w kierunku Walii środkowej.

Kup książkę

Poleć książkę

Cardiff

Cardiff – największe miasto w Walii (jedenaste w Wielkiej Brytanii) i jej stolica, położone jest nad Kanałem Bristolskim we wschodniej części Walii południowej. Liczy ok. 360 tys. mieszkańców i zajmuje powierzchnię 140 km², czyli podobną jak np. Lublin. Pomimo że ma status stolicy, jest to raczej spokojne miejsce i daleko mu do zgiełku europejskich miast stołecznych. Najchętniej odwiedzane przez turystów

są dwie jego części – centrum z zamkiem i starówką oraz Cardiff Bay (Zatoka Cardiff) na południu (ok. 2 km od zamku) nad Kanałem Bristolskim.

HISTORIA

Nazwa pochodzi od starego walijskiego słowa *caerdyf*, znaczącego „fort na rzece Taff”. Najstarsze dowody na bytność czło-

Kup książkę

Poleć książkę

wieka w Cardiff i okolicach pochodzą sprzed ok. 6 tys. lat p.n.e. Odnaleziono tu liczne komory grobowe (struktury megalityczne – dolmeny) z okresu neolitu, takie jak Tinkinswood (ok. 10 km od Cardiff) i St Lythans Burial Chamber (6,5 km od Cardiff). Powstały one setki lat przed Stonehenge czy piramidami w Gizie. Na terenie Cardiff odkryto też pozostałości fortów z epoki żelaza, np. Caerau Hillfort, gdzie osiedliło się celtyckie plemię Sylurów, zamieszkujące tereny południowe aż do przybycia Rzymian w I w. Ci ostatni postawili nad rzeką Taff swój fort ok. 75 r., jako część systemu

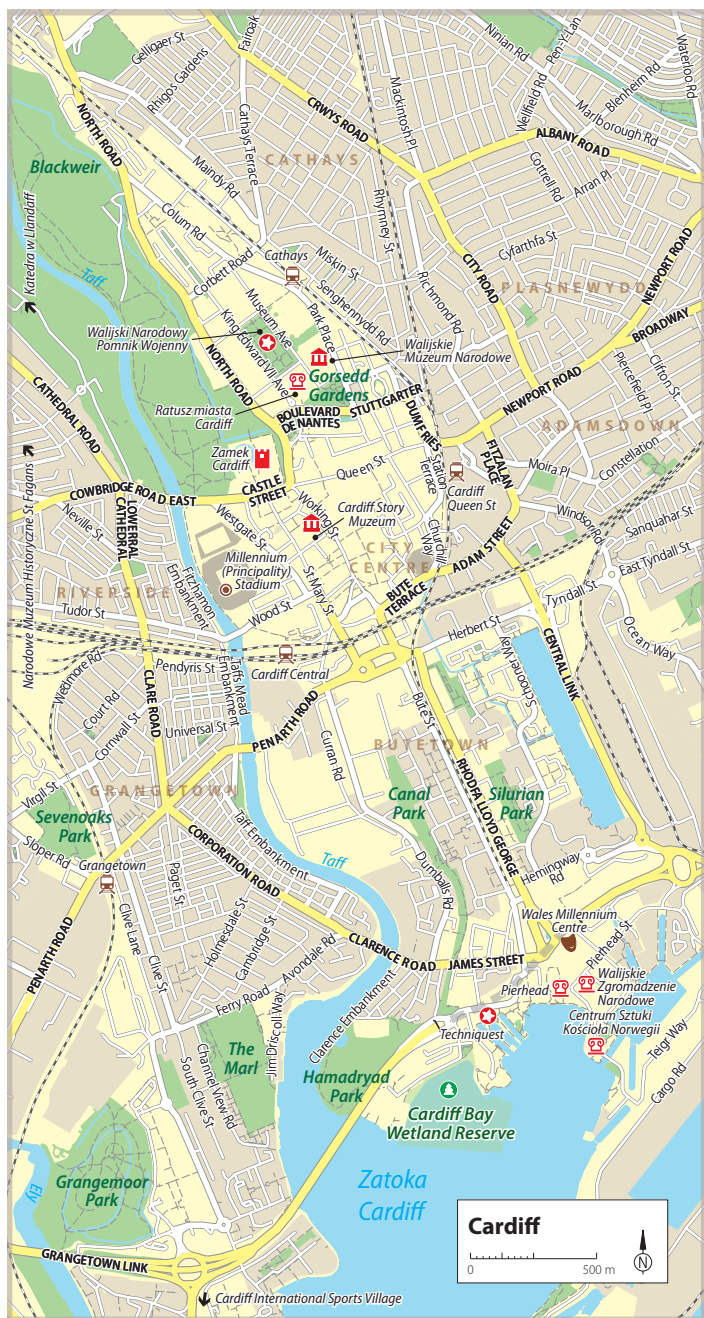
Isca Augusta (zob. s. 80), w Caerleon. Wokół fortu z czasem powstało miasto.

W XI w. południową Walię podbili Normanowie na czele z królem Edwardem I (zob. s. 153). W 1081 r. rozpoczęło się wznoszenie istniejącego do dziś zamku w Cardiff, który rozbudowywano także w następnych wiekach. Zamek, podobnie jak wiele innych budynków tego typu w całej Walii, mocno zniszczono w czasie buntu Walijczyka Owaina Glyndwra. Drewniane miasto niemal doszczętnie spłonęło, ale szybko je odbudowano. Dwieście lat później, w 1607 r., miasto nad rzeką Taff

Kup książkę

Poleć książkę

nawiedziła powódź. Pod koniec XVIII w. nowy baron rozpoczął przebudowę zamku. Ciągłe jednak nie można było myśleć o Cardiff jako o pięknej stolicy Walii. W źródłach historycznych miasto opisywane jest jako brzydkie i brudne. W 1801 r. liczyło niecałe 2 tys. mieszkańców – w rankingu największych walijskich miast zajmowało dopiero 25. miejsce!

Czasy świetności przyszły jednak niedługo potem – w południowej Walii trwała już gorączka węgla. W latach 30. XIX w. dokończono budowę doków, które połączono koleją z największymi miastami wydobywającymi węgiel w południowej Walii, w okolicy Merthyr Tydfil. Cardiff stało się głównym portem eksportującym węgiel z regionu. Liczba mieszkańców wzrosła niezwykle szybko – emigrowali tu nie tylko Walijscy z innych części kraju, ale także robotnicy z zagranicy, przede wszystkim z Anglii. W latach 50. XIX w. połowę mieszkańców Cardiff stanowili

Anglicy, 10% – Irlandczycy. Po 80 latach od spisu ludności w 1801 r. Cardiff stało się największym ośrodkiem Walii. Status miasta zyskało w 1905 r. Wówczas powstały Walijskie Muzeum Narodowe (zob. s. 73) oraz Uniwersytet Walijski. Co ciekawe – siedzibą Walijskiej Biblioteki Narodowej (zob. s. 118) zostało Aberystwyth (zob. s. 114). Stało się tak, ponieważ w Cardiff znaczący procent mieszkańców stanowiła niewielka populacja.

W okresie międzywojennym znaczenie Cardiff jako portu zaczęło maleć wraz ze zmniejszeniem zapotrzebowania na węgiel. Podczas II wojny światowej doki stały się strategicznym celem nalotów bombowych. W czasie Cardiff Blitz, bombardowań pomiędzy 1940 a 1944 r., zginęło ponad 300 osób, na miasto spadło ponad 2 tys. bomb.

W 1955 r. Cardiff zyskało status stolicy Walii, a jego polityczne znaczenie wzrosło wraz z pozycją kraju i walijskiej kultury w ramach Wielkiej Brytanii. W 1999 r. powstało

Kup książkę

Poleć książkę

Walijskie Zgromadzenie Narodowe, odpowiednik parlamentu (zob. s. 57).

Od lat 80. XX w. ma miejsce intensywna przebudowa miasta, przede wszystkim wybrzeża. W Zatoce Cardiff (zob. s. 75) pojawiły się promenada, The Senedd (zob. s. 75), czyli siedziba Walijskiego Zgromadzenia Narodowego, czy Wales Millennium Center (zob. s. 51), otwarto nowe kawiarnie i restauracje. Działają tu też Cardiff International Sports Village z basenem, lodowiskiem oraz terem kajakowym, a także Roath Lock, studio produkcyjne BBC.

Dziś Cardiff, jak prawdziwa stolica, jest ważnym centrum edukacyjnym (cztery uczelnie wyższe, w tym Uniwersytet Cardiff), kulturalno-rekreacyjnym (teatry, Millennium Center, życie nocne, centra handlowe), politycznym, turystycznym i sportowym (Millennium Stadium, zob. s. 51) całej Walii.

WARTO ZOBACZYĆ

Zwiedzanie centrum miasta

Zwiedzanie miasta można rozpocząć od **zamku w Cardiff** (Cardiff Castle) 📍 **zamek zwiedza się samodzielnie, w cenie biletu jest audioprzewodnik, czynne: III-X: codz., godz. 9.00–18.00, XI–II: codz., godz. 9.00–17.00, wstęp 13,50 GBP/9,50 GBP, rodzinny 39 GBP, www.cardiffcastle.com, gdzie mieści się też centrum informacji turystycznej.** Jego najstarsza część postawiona została w czasach normandzkich w XI w., w miejscu dawnego fortu rzymskiego. Zamek przeszedł liczne przebudowy, dzięki czemu zwiedzając go, można dowiedzieć się wiele o różnych okresach historii miasta. W połowie XVIII w. przeszedł w ręce markiza de Bute, który zamienił go w rezydencję. Najbardziej imponująca przebudowa

Kup książkę

Poleć książkę

miała miejsce w 2. poł. XIX w., kiedy trzeci markiz de Bute nadał zamkowi styl neogotycki – jego wnętrza zostały bogato ozdobione (można zwiedzać). Podczas nalotów w czasie II wojny światowej zamek służył jako schron przeciwlotniczy dla mieszkańców Cardiff (wystawa we wschodniej części budowli). Po wojnie przekazano go miastu Cardiff.

W odległości ok. 0,5 km od zamku zwiedzić można budynek z 1927 r., mieszczący **Walijskie Muzeum Narodowe** (National Museum Wales) 📍 <https://museum.wales/cardiff>, czynne: wt.–nd., godz. 10.00–17.00, wstęp wolny, płatna tylko wystawa czasowa. Część ekspozycji poświęcona jest historii naturalnej i archeologii, a część – sztuce (pierwsze piętro plus wystawa czasowa na parterze). Zobaczyć tu można kolekcję sztuki światowej (m.in. William

Turner, Jean-François Millet, Paul Cézanne, Claude Monet i Vincent van Gogh), walijskiej, zbiory porcelany czy przedmiotów codziennego użytku.

Po zachodniej stronie muzeum (po lewej stronie, patrząc na wejście) znajduje się **ratusz Miasta Cardiff**. W parku za ratuszem stoi **Walijski Narodowy Pomnik Wojenny** (Welsh National War Memorial) poświęcony żołnierzom, którzy zmarli w czasie I i II wojny światowej.

Więcej o historii samego miasta dowiedzieć się można w nowym, bo otwartym w 2011 r., Muzeum Cardiff nazywanym także **Cardiff Story Museum** 📍 cardiffmuseum.com, czynne: codz., godz. 10.00–16.00, wstęp wolny, które ma siedzibę w historycznym centrum miasta, ok. 200 m od wejścia do zamku. Kolekcja muzeum obejmuje ponad 3 tys. obiektów, więk-

Kup książkę

Poleć książkę

Zamek Pembroke

Tuż po bitwie pod Hastings w 1066 r. Normanowie pod dowództwem Wilhelma Zdobywcy opanowali całą Anglię, a niedługo potem także Walię. Niecałe 30 lat później w Pembroke powstał drewniany **zamek**, centrum władzy w regionie i siedziba hrabiego Pembroke. Wiek potem zamek przeszedł w ręce Wilhelma Marszałka, jednego z najpotężniejszych i najsłynniejszych rycerzy średniowiecza, który służył trzem królom. Marszał zamienił fort w kamienny, trudny do zdobycia zamek. Obiekt położony był na cypelku nad rzeką Pembroke, co uła-

twiało obronę. Najgrubsze mury i wieże zaplanowano od strony miasteczka. Pod koniec XIII w. dobudowano m.in. nową salę audiencyjną na dziedzińcu zewnętrznym oraz spiralną klatkę schodową prowadzącą do dużej jaskini Wogan Cavern, znajdującej się pod zamkiem. Bardzo możliwe, że służyła ona jako przystań dla łódek, którymi transportowano ludzi i zaopatrzenie. W 1457 r. na zamku, dokładnie w wieży nazywanej dziś Henry VII Tower, przyszedł na świat Henryk VII, jeden z najsłynniejszych angielskich królów.

Kup książkę

Poleć książkę

Zamek został zniszczony w czasie starć w trakcie angielskiej wojny domowej i aż do końca XIX w. popadał w ruinę. W 1928 r. kupił go oficer i polityk sir Ivor Philipps, który zajął się renowacją zabytku. Pembroke to dziś największy prywatny zamek w Walii udostępniiony do zwiedzania. W ramach biletu można wziąć udział w wycieczce z przewodnikiem. Na zamku wyświetlany jest film wprowadzający do historii zamku, a w stróżówce przy bramie głównej umieszczono główną część wystawy, m.in. z modelem fortyfikacji oraz scenami z dziejów zamku. Pięć pomieszczeń poświęconych zostało pięciu hrabiom z Pembroke. Na zamkowym dziedzińcu zobaczyć można największą mapę Walii na świecie, która

jest jednocześnie największym obrazem w Wielkiej Brytanii – ułożona oczywiście horyzontalnie na ziemi. Przy dziedzińcu wewnętrznym stoi też wieża z lochem. Po 55 schodach schodzi się do Wogan Cavern.

Zamek wielokrotnie pojawiał się w filmach, m.in. w *Jabberwocky* z 1976 r. wyreżyserowanym przez Terry'ego Gilliana (jednego z Monty Pythonów), w komedii romantycznej *Zanim się pojawiłeś* (2016), dramacie historycznym *Lew w zimie* (1966) czy ekranizacji *Księżca Kaspiana* Lewisa (1951). **📍 Pembroke Castle**, <https://pembrokecastle.co.uk>, czynne codz., godz. 10.00–16.00/17.00, dokładne godziny otwarcia oraz darmowych wycieczek z przewodnikiem należy sprawdzić na stronie internetowej, wstęp 7 GBP/6 GBP.

Kup książkę

Poleć książkę

★ Park Narodowy Wybrzeże Pembrokeshire

Jeden z trzech parków narodowych Walii i najmniejszy spośród nich – Park Narodowy Wybrzeże Pembrokeshire (ok. 600 km²) – został utworzony, żeby chronić wybrzeże morskie południowo-zachodniego krańca kraju. Ciągnie się od zatoki Carmarthen (okolice Tenby), otula półwysep Pembrokeshire od zachodu i biegnie na północ przez Newport (nie mylić z Newport niedaleko Cardiff) aż do Cardigan. Malownicze wybrzeże to wysokie klify, często z widocznymi fałdami, wystające z wody skały o przeróżnych kształtach (najsłynniejsza to Stack Rock, 20 km na zachód od Tenby), wrzosowiska, piaszczyste, opuszczone plaże, estuaria. Co roku

plaże Pembrokeshire otrzymują certyfikaty Błękitnej Flagi czy walijską nagrodę Seaside Awards. Do najpiękniejszych należą: Barafundle Bay, Traeth Llyfn Beach, Broadhaven Beach oraz Presipe Bay.

Na terenie parku wyznaczono ponad 900 km **tras pieszych** i to właśnie spacery, przepiękne krajobrazy i bogactwo ptaków są największą atrakcją parku. Wzdłuż klifów biegnie **narodowy szlak pieszy Pembrokeshire Coast Path** o długości 299 km, będący częścią trasy Wales Coast Path (zob. s. 66).

Do parku należą także wyspy **Skomer**, **Skokholm** (południowa strona zatoki St Bri-

des) oraz **Ramsey** – w północnej części zatoki. To miejsca przede wszystkim dla osób kochających bezludne tereny, bliskość natury, dzikich zwierząt i ornitofauny.

Na **Skomer** mieszka połowa światowej populacji burzyków północnych oraz największa kolonia maskonura zwyczajnego, ukochanego przez turystów zwierza przypominającego pingwina z pomarańczowymi dziobem i nogami. Występuje tu także endemiczny gatunek gryzonia przypominającego nornicę rudą – *skomer vole*. W lecie jest ich tu ponad 20 tys.! Na wyspie znajdują się też pamiątki po naszych prehistorycznych przodkach – kamienne kręgi czy menhiry.

Morskie ptaki zobaczyć można także na **wyspie Skokholm**. Podobieństwo do nazwy szwedzkiej stolicy nie jest przypadkowe – obie pochodzą z języka staronordyjskiego i oznaczają „drewnianą wyspę”.

W 1933 r. na Skokholm powstało pierwsze w Wielkiej Brytanii obserwatorium ornitologiczne, założone przez Ronalda Lockley'a, walijskiego naukowca i autora ponad 50 książek z dziedziny historii naturalnej. Na wyspie badał przede wszystkim burzyki. Dziś burzyki północne na Skokholm tworzą trzecią największą kolonię tego gatunku na świecie. Mieszka tu także 20% europejskich nawałników burzowych oraz ponad 6 tys. maskonurów, 6 tys. nurzyków i alk zwyczajnych. Zobaczyć można różne gatunki mew, ostrygojady oraz alaudy.

Wyspa Ramsey jest największa z trzech wymienionych. Znajduje się w północnej części zatoki St Brides, naprzeciwko półwyspu św. Dawida (4,5 km w linii prostej od miasta o tej samej nazwie, zob. s. 106). Słynie przede wszystkim z wysokich, nawet 120-metrowych klifów (zachodnia część), na których mieszkają różne gatunki ptaków. Zobaczyć tu

Walia północna i wyspa Anglesey

Średniowieczne zamki wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO, zabytkowe nadmorskie kurorty czy przepiękne krajobrazy masywu górskiego Snowdonia – nie można wyjechać z Walii, nie odwiedzwszy tego regionu, słynącego z silnej tożsamości narodowej.

Walia północna to nieoficjalny region ciągnący się od granicy z Anglią na wschodzie, po krańce wyspy Anglesey oraz półwyspu Llŷn. Od południa umowną granicę stanowią hrabstwa Ceredigion oraz Powys. Z punktu widzenia walijskiej historii północna Walia to przede wszystkim tereny Królestwa Gwynedd, które istniało tu przez niemal tysiąc lat.

Walia północna to głównie tereny wiejskie, z wieloma pasmami górskimi i dolinami. Najgęściej zaludnione obszary znajdują się we wschodniej części – w regionie Wrexham (zob. s. 176) i Deeside żyje ok. 1/3 miliona osób, czyli połowa populacji północnej Walii. Wrexham liczy ok. 60 tys. mieszkańców i jest największym miastem tej części kraju. Wiele osób używa tu na co dzień języka walijskiego (północnego dialektu), a cały północny region uważa się za silne centrum tożsamości narodowej i kulturowej. Turystyka stanowi bardzo ważne źródło dochodów mieszkańców – w regionie nie jest rozwinięty przemysł, a znaczenie rolnictwa w ostatnich dekadach spadło.

Walia północna pełna jest niezwykle ciekawych atrakcji. Znajdują się tutaj dwa z trzech walijskich obiektów wpisanych na listę światowego dziedzictwa UNESCO – świetnie zachowane średniowieczne zamki z XIII w., powstałe za panowania Edwarda I

(Caernarfon, zob. s. 152, Beaumaris, zob. s. 171, Conwy, zob. s. 155 i Harlech, zob. s. 160) oraz **kanal i akwedukt Pontcysyllte** (zob. s. 177). Na szczególną uwagę zasługują takie miasta-kurorty, jak **Portmeirion** (zob. s. 164) oraz **Llandudno** (zob. s. 157). Do najważniejszych celów turystycznych należy Park Narodowy Snowdonia z najwyższym szczytem Walii – Snowdon (1085 m n.p.m.) (zob. s. 142, 147) oraz uroczymi małymi miastami, jak **Dolgellau** (zob. s. 151) czy **Betws-y-Coed** (zob. s. 150). Oficjalna strona turystyczna Walii północnej to www.gonorthwales.co.uk.

Królestwo Gwynedd

Jedno z kilku średniowiecznych walijskich królestw, zdecydowanie najsilniejsze z nich – w okresie swojej świetności, XI–XII w., miało pod kontrolą niemal całą Walię. Gwynedd powstało ok. 450 r., po wycofaniu się Rzymian z terenów Walii. Przez wieki królestwo prowadziło wojnę z Anglią, która chciała podbić Walię, aż w 1282 r. nastąpiła aneksja Gwynedd. Z tego też okresu pochodzą słynne zamki i mury miejskie w północnej Walii. Miały one pomóc w kolonizacji – w ufortyfikowanych miastach angielscy osadnicy mogli zamieszkać i administrować nowo podbitymi ziemiami.

Tereny Walii północnej zamieszkiwane były jednak na długo przed powstaniem Królestwa Gwynedd. Najstarsze ślady bytności człowieka w tym regionie datowane są na 250 tys. lat. Niedaleko wioski St Asaph znaleziono najstarsze w Wielkiej Brytanii szczątki neandertalczyka. Najwięcej neolitycznych pozostałości odnaleziono na wyspie Anglesey. Tereny te zamieszkiwali kolejno Celtowie, Rzymianie, Sasi, Wikingowie, Normandczycy, a w końcu – Anglicy. Według badań biologów zajmujących się genetyką mieszkańcy Walii północnej mają najstarsze DNA w całej Wielkiej Brytanii.

Kup książkę

Poleć książkę

Zamki Walii północnej

Walia może poszczycić się imponującą liczbą zamków, szczególnie w północnym regionie. Wiele z nich powstało na zlecenie Edwarda I, ale król – jako że nie miał tyle finansów, żeby utrzymać je wszystkie w czasie wojny z Walią – dzielił się kosztami z lokalnymi lordami, których za zbudowanie zamku obdarowywał ziemią.

Zamek Gwrych – posiadłość w Colwyn Bay (zob. s. 158), w stylu neogotyckim, z 1. poł. XIX w. Ma długość ponad 400 m i 18 wieżyczek www.gwrychcastle.co.uk.

Zamek Criccieth – położony naprzeciw Harlech, po przeciwnej stronie zatoki Cardigan. Powstał w XIII w., w dużej mierze inspirował ziemią.

rowany był zamkami Edwarda I, częściowo zniszczony. Rozciągają się stąd przepiękne widoki na zachodnie wybrzeże Walii.

Zamek Denbigh – w połowie drogi między Wrexham a Colwyn Bay, angielski zamek z końca XIII i początku XIV w., w dużej części zniszczony, wciąż jednak miejsce to ma niezwykłą atmosferę [📍 https://cadw.gov.wales/visit](https://cadw.gov.wales/visit).

Zamek Rhuddlan – w połowie drogi między Holywell (zob. s. 179) i Colwyn Bay, zbudowany w XIII w. na rozkaz króla Edwarda I (zob. s. 153), tuż przed najazdem na Walię. Dobrze zachowane mury, nie przetrwały jednak budynki wewnątrz [📍 https://cadw.gov.wales/visit](https://cadw.gov.wales/visit).

Zamek Penrhyn – na wschód od Bangor (zob. s. 163), z 1. poł. XIX w., bardzo dobrze zachowany [📍 www.nationaltrust.org.uk/penrhyn-castle](http://www.nationaltrust.org.uk/penrhyn-castle).

Zamek Chirk – 15 km na południe od Wrexham, z końca XIII w., postawiony na zlecenie Edwarda I. Budowa warowni trwała do 1310 r., ale nigdy nie została ukończona [📍 www.nationaltrust.org.uk/chirk-castle](http://www.nationaltrust.org.uk/chirk-castle).

Zamek Dolwyddelan – z końca XII i początku XIII w., zlokalizowany w centrum Snowdonii (Colwyn Bay), wybudowany na zlecenie księcia Królestwa Gwynedd – Llywelyna. Zamek składa się z jednej wieży i muru okalającego mały dziedziniec, drugą wieżę dobudowano pod koniec XIII w. [📍 https://cadw.gov.wales/visit](https://cadw.gov.wales/visit).

Zamek Dolbadarn – przy północno-zachodniej granicy Snowdonii, na skalistym wzgórzu nad jeziorem Llyn Padarn, pochodzi z XIII w. Zachował się tylko zarys fundamentów zamku oraz jedna baszta [📍 https://cadw.gov.wales/visit](https://cadw.gov.wales/visit).

Park Narodowy Snowdonia

Snowdonia to zielone góry, nisko wiszące chmury, przejrzyste czyste jeziora i urocze tradycyjne miasteczka. Najstarszy park narodowy w Walii jest jednym z jej największych skarbów i najpopularniejszą atrakcją przyrodniczą regionu północnego. Bez cienia nudy można spędzić tu kilka dni zarówno w gronie przyjaciół, jak i z wymagającymi wrażeń dziećmi.

Park Narodowy Snowdonia powstał jako trzeci obszar chroniony tego typu w Wielkiej Brytanii, w 1951 r. Na jego terenie znajdują się najwyższe walijskie szczyty, w tym Snowdon (1085 m n.p.m.)

(zob. s. 147). Zajmuje powierzchnię ponad 2132 km², czyli jest cztery razy większy niż Bieszczadzki Park Narodowy. Ma ok. 80 km długości i 35 km szerokości. Od zachodniej strony obejmuje ponad 60 km wybrzeża – od miejscowości Aberdyfi do Portmeirion (zob. s. 164). Aż 70% jego powierzchni to tereny prywatne. Kiedy rzuci się okiem np. na GoogleMaps (w wersji mapa, nie satelita), pośrodku oznaczonego na zielono terenu Snowdonii widać białą plamę w okolicy zabytkowego miasteczka górniczego Blaenau Ffestiniog – teren ten należy do parku narodowego. Wyłączono go, żeby

umożliwić w ten sposób rozwój przemysłu lekkiego, po tym jak zamknięto kopalnię łupka. Na terenie parku narodowego mieszka ok. 25 tys. osób i – co typowe dla północy Walii – większość z nich posługuje się językiem walijskim. Mieszkańcy utrzymują się głównie z turystyki i rolnictwa.

Snowdonia należy do tej części Wielkiej Brytanii, w której najwięcej pada. Szczyt Crib Goch, zlokalizowany w północno-zachodniej części parku, to najbardziej mokre miejsce całej wyspy. Przez ostatnie trzy dekady średnio spadło tutaj 4473 mm deszczu rocznie! Dla porównania – w Warszawie roczne opady deszczu wynoszą ok. 584 mm, w Londynie – 601 mm. Na terenie Snowdonii żyje wiele rzadkich gatunków zwierząt, takich jak wydry, tchórze i kuny leśne. Z ptaków występują tu kruki, wronczyki, sokoły wędrownie, rybo-

łowy, sokoły drzemliki czy kanie rude. Park jest także domem dla endemicznego gatunku chrząszcza z tęczowym pancerzem. Najbardziej popularne drzewa to walijski dąb, brzoza, jesion i leszczyna. Specyficzny klimat walijskim górcom nadają porośnięte niską roślinnością zbocza w kolorze zielono-rudym.

Park narodowy kojarzy się zwykle z nieskażoną przyrodą i pięknymi krajobrazami. To stwierdzenie jest zdecydowanie prawdziwe w przypadku Snowdonii. Jej kształt i charakter związany jest także z działalnością człowieka. Już starożytni Rzymianie wykorzystywali tutejsze tereny do pozyskiwania łupka – m.in. do budowy fortu Segontium (zob. s. 154). Kamieni ze Snowdonii używali też budowniczowie angielskiego króla Edwarda I do wznoszenia imponujących zamków (zob. s. 140–141).

Kup książkę

Poleć książkę

W czasie rewolucji przemysłowej łupek wykorzystywano do budowy nowych domów, młynów czy fabryk. Spokojne wcześniej wioski, takie jak Blaenau Ffestiniog, Bethesda czy Llanberis, zmieniły się w przemysłowe miasteczka. Skały ze Snowdonii trafiły również m.in. do Londynu, gdzie wykorzystano je do budowy galerii narodowych i Tate. Osoby zainteresowane historią wydobycia łupka ze Snowdonii powinny odwiedzić **Welsh Slate Museum w Llanberis** 📍 <https://museum.wales/slate>, czynne: Wielkanoc–X: codz., godz. 10.00–17.00, XI–Wielkanoc: nd.–pt., godz. 10.00–16.00, wstęp wolny.

W regionie Snowdonii wydobywano także miedź oraz złoto. To ostatnie odkryto tu oficjalnie w połowie XIX w., ale badacze dowodzą, że pozyskiwali je już Celtowie i Rzymianie. Walijskie złoto jest ciągle bardzo cenione na świecie i w kraju. Wykonywane są z niego obrączki dla rodziny królewskiej oraz innych sławnych osobistości, m.in. znanej aktorki Catherine

Zasady bezpiecznego wędrowania po górach

- ◆ Trzymaj się szlaku – ze względu na bezpieczeństwo oraz ochronę przyrody. Najwięcej wypadków w Snowdonii zdarza się, kiedy turyści się zgubią.
- ◆ Dopasuj szlak do swoich możliwości – dobrze i realnie zaplanuj trasę. Nie wystarczy wejść na szczyt – trzeba jeszcze z niego bezpiecznie zejść. Najlepiej poinformować kogoś o planach wycieczki.
- ◆ Załóż dobre buty trekkingowe, kurtkę przeciwdeszczową, ciepłe ubranie, rękawiczki, czapkę lub kapelusz.
- ◆ Zabierz odpowiednią ilość jedzenia.
- ◆ Zabierz latarkę oraz mapę – w górach może być problem z zasięgiem.
- ◆ Sprawdź prognozę pogody.

Kup książkę

Poleć książkę

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

- 1. ZAREJESTRUJ SIĘ**
- 2. PREZENTUJ KSIĄŻKI**
- 3. ZBIERAJ PROWIZJĘ**

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Walia

Krajobrazy w Walii mogą zapierać dech w piersiach kilka razy dziennie – ciągnące się po widnokrąg łąki, łagodne zbocza gór porośnięte cienką warstwą mchu, jeziora osnute mgłą lub nisko wiszącymi chmurami, wysokie klify i malownicze plaże. Nie przez przypadek ta część Wielkiej Brytanii kilkakrotnie znalazła się w renomowanych rankingach jako jedna z najpiękniejszych destynacji na świecie. Uroku dodaje jej kapryśna i nostalgiczna pogoda, którą przeczekać można w przytulnym, tradycyjnym pubie z drewnianym barem.

Kraina **zamków**

Tradycyjne **puby**

Klify i plaże

Mity i legendy

Klimatyczne **miasteczka**

Malownicze **wrzosowiska**

i **parki narodowe**

 Bezdroża

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
0 601 339900

Sprawdź najnowsze promocje:
 <http://bezdroza.pl/promocje>
 Przewodniki najchętniej czytane
 <http://bezdroza.pl/bestsellery>
 Zamów informator podróżniczy:
 <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ebook dostępny wyłącznie na:
ebookpoint.PL

ISBN 978-83-283-5156-1

Cena 26,90 zł